

References:

1. Alain Propos de litterature / Alain [Electronic resource] – Mode of access : http://classiques.uqac.ca/classiques/Alain/propos_de_litterature/alain_propos_litterature.pdf (in French).
2. Alain Propos sur l'éducation / Alain [Electronic resource] – Mode of access : http://classiques.uqac.ca/classiques/Alain/propos_sur_education/propos_sur_education.pdf (in French).
3. Enikeeva A. R. Etnopedagogicheskij potencial muzykalnogo folkloru v sisteme narodnoj hudozhestvennoj literatury : uchebnoe posobie [Ethnopedagogical potential of musical folklore in the system of folk literature] / A. R. Enikeeva. – M. Berlin : Direkt-Media, 2017. – 136 p. (in Russian)
4. Golovko S. B. Dizajn delovyh periodicheskikh izdanij [Business Periodicals Design] [Electronic resource] – Mode of access : http://mag-union.ru/wp-content/uploads/2015/09/5_vospriyatie.pdf (in Russian).
5. Harzélec J. Alain, le Maître L'Ecole libératrice. [Electronic resource] – Mode of access : <http://alinalia.free.fr/spip.php?article142> (in French).
6. Kernerman V. Enciklopediya mudrosti N. Ya. Horomina. Adaptaciya [Encyclopedia of Wisdom] [Electronic resource] – Mode of access : <https://books.google.com.ua/books?id=pA5-DwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (in Russian)
7. Martyanova M. Ye. Pedagogichnij vpliv hudozhnoyi literaturi na formuvannya osobistosti za koncepciyeyu Alena [Alain's conception of pedagogical influence of literature on the personality formation] / M. Ye. Martyanova // Innovatika u vihovanni : zb. nauk. pr. Vip. 8. / uporyad. O. B. Petrenko ; red. kol. : O. B. Petrenko, T. S. Cipan, N. M. Grinkova ta in. – Rivne : RDGU, 2018. – P. 313-321. (in Ukrainian)
8. Soderzhanie meropriyatiya «Razvitie kultury pozitivnogo vospriyatiya izmenenij rekreacionnoj sredy cherez rekonstrukcionnye preobrazovaniya na primere DOOC «Komanda» [The structure of the event "Development of the culture of positive perception changes in the recreational environment through reconstruction transformations on the example of the "Komanda"] [Electronic resource] – Mode of access : http://mgsu.ru/organizations/RealizDogovorov/realizat-siya-2012/Ot4et_1.1.pdf (in Russian).
9. Vladimirova A. I. Problema hudozhestvennogo poznaniya na rubezhe dvuh vekov (1890—1914). [The problem of artistic knowledge at the turn of the two centuries (1890-1914)] – Leningrad, 1976. – 96 p. (in Russian)

Oderiy L. E.

State Higher Educational Establishment "Donbas State Pedagogical University"
candidate of pedagogical sciences, assistant professor

Bazhinova A. Yu.

State Higher Educational Establishment "Donbas State Pedagogical University", a student

STUDY OF DESIGN ELEMENTS AS A CONDITION OF ARTISTIC CREATIVITY OF PRESCHOOL CHILDREN

Одерій Людмила Євгенівна

*Державний вищий навчальний заклад
 "Донбаський державний педагогічний університет"*
кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри дошкільної освіти***Бажинова Анастасія Юрійвна**

*Державний вищий навчальний заклад
 "Донбаський державний педагогічний університет",
 студент*

НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТАМ ДИЗАЙНУ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Summary. This article examines one of the most pressing problems of education – initiation of preschool children to the art of design in order to develop in children artistic creativity. Presented fairly broad definition of peculiarities of manifestation of artistic creativity in preschool children. The authors refer to research universally recognized psychologists and educators. Especially valuable is the definition of conditions for the development of artistic creativity of preschool children means teaching them the art of design elements.

Анотація. У даній статті розглядається одна з актуальних проблем виховання – прилучення дошкільників до мистецтва дизайну з метою розвитку у дітей художньої творчості. Надається достатньо широке визначення особливостей проявів художньої творчості у дітей дошкільного віку. Автори звертаються до наукових досліджень загально визначених психологів і педагогів. Особливо цінним постає

визначення умов розвитку художньої творчості дітей дошкільного віку засобами їх навчання елементам мистецтва дизайну.

Keywords: design, artistic creativity, art, art work, conditions of development, aesthetic education.

Ключові слова: дизайн, художня творчість, мистецтво, художня діяльність, умови розвитку, естетичне виховання.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Перед дошкільною освітою стоїть велика кількість важливих і досить складних завдань, у тому числі і завдань естетичного виховання дітей. Навчити дитину бачити красу оточуючого її середовища, дійсності, природного оточення і творів мистецтва, навчити зображати, прикрашати, будувати і творити, знайомити з багатством і різноманітністю творів культури і мистецтва, розвинути природні задатки дитини. Визначне місце серед завдань виховання займає розвиток у дитини її здатність до творчості, особливо у художній діяльності. Вирішувати ці складні завдання покликаний дорослий, педагог вихователь.

На сучасному етапі становлення дошкільної та мистецької освіти в Україні наголошується на підвищенні відповідальності сім'ї та педагога. Від дорослих вимагається уважне і відповідальне ставлення до формування і розвитку у дітей дошкільного віку художньої творчості, естетичне ставлення до світу, розвиненої художньо-естетичної діяльності, обізнаності. Державні документи – Закон України «Про дошкільну освіту», Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), ставить перед педагогами відповідальні завдання щодо естетичного і художнього розвитку дошкільників. А «Базовий компонент дошкільної освіти» постає стандартом [1, 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проведений аналіз положень про дитячу творчість відомих вчених – Г.В. Латунського, В.С. Кузіна, П.П. Підкасистого, І.Я. Лернера, Н.П. Сакуліної, Б.М. Теплової, Е.А. Фльориної, Т.С. Комарової дозволяє сформулювати її визначення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Під художньою творчістю дітей дошкільного віку слід розуміти створення суб'єктивно нового (значущого, насамперед, для дитини) продукту: малюнку, ліплення, танцю, пісеньки, гри; вигадання дошкільником (створення) в доповнення до відомого раніше, не використовуваних деталей; здатність дитини повному характеризувати створювані нею образи (у малюнку, оповіданні і т.п.); використання дитиною різних варіантів зображення, ситуацій, рухів; вигадання свого початку або кінця, або нових дій об'єктів (героїв), що зображуються дитиною різними художніми засобами у художніх техніках різних мистецтв; самостійне обрання і застосування засвоєних раніше способів зображення або засобів виразності в нових ситуаціях (для зображення

предметів знайомої або нової форми, оволодіння мімікою, жестами, варіаціями голосів і т.д.); прояв ініціативи у всьому.

Метою даної статті є актуалізація вивчення проблеми дитячої творчості та визначити сприятливі умови для її розвитку засобами навчання дітей дошкільного віку елементам мистецтва дизайну.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. При вивченні будь якої наукової проблеми, перш за все, необхідно спиратись на певні визначення, характеристики, показники явища що досліджується.

Філософи, педагоги і психологи розглядають творчість як створення людиною як об'єктивно так і суб'єктивно нового. Саме суб'єктивна новизна становить результат творчої діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Дитина дошкільного віку малюючи, ліплячи, вирізаючи і наклеюючи створює для себе суб'єктивно нове. Для людства продукт дитячої творчості не має особливої вартості, у ньому нема не новизни він не являється художнім надбанням, але суб'єктивна цінність його значна.

Визначення дитячої творчості однієї з перших дала С. А. Фльоріна: «Дитячу художню творчість ми розуміємо як свідоме відображення дитиною навколишньої дійсності в малюванні, ліпленні, конструюванні, відображенні, яке побудоване на роботі уяви, на відображенні своїх спостережень, а також вражень, отриманих або через слово, картинку і інші види мистецтва. Дитина не пасивно копіює навколишнє, а переробляє його в зв'язку з накопиченим досвідом і ставленням до зображуваного». Педагог В.М. Шацька, дитячу художню творчість розглядає, як метод найбільш досконалого оволодіння певним видом мистецтва і формування естетично розвиненої особистості, а не як створення об'єктивних художніх цінностей. Дослідник А.А. Волкова стверджує, що для виховання здатності до творчості у дитини необхідно розвивати ті ж сторони особистості, які характерні для творчості дорослих. У творчій діяльності дорослих беруть участь розум (знання, мислення, уява), характер (сміливість, наполегливість), почуття [4].

У наукових дослідженнях з питань дитячої творчості відзначається ряд рис, що характеризують наявність творчих засад у діяльності дитини, які можна також визначити як критерії, в продуктах дитячої діяльності. Це – прояв активності, самостійності та ініціативи в застосуванні вже освоєних прийомів роботи до нового змісту, в знаходженні нових способів вирішення поставлених завдань, в емоційному

вираженні своїх почуттів за допомогою різних образотворчих засобів.

За для визначення якості навчання дітей визначено певні показники щодо якості дитячих робіт. Ними можуть являтися:

здатність дитини до пошуку відповідних художніх засобів для втілення образу;

індивідуальність дитячої художньої роботи, своєрідність виконання і висловлення свого ставлення;

відповідність дитячої художньої роботи загальним художнім вимогам (виразність, грамотність, оригінальність образу).

Багато видатних вчених найважливішим засобом розвитку, особливо естетичного виховання дошкільників вважали мистецтво (Н.О.Ветлугіна, Д.Б.Кабалевський, І.І.Гаврилюк, Н.Л. Лендарьов, Н.І.Кіященко, Т.С.Комарова, І.Я.Лернер) [2].

Образотворча діяльність дітей містить в собі суспільно-історичний досвід поколінь. Вона являється прообразом дорослої художньої діяльності. Цей досвід отриманий і вироблений суспільно-історичною практикою людства та відбивається у традиційних способах діяльності, у тому числі і художньої. Засвоюючи цей досвід дитина розвивається. Але без допомоги дорослого, дитина зробити цього не може [6].

Для вдалого вирішення таких складних завдань, необхідним являється визначення, знання і враховування певних важливих педагогічних умов.

Прилучення дошкільників до мистецтва дизайну є одним з тих видів діяльності, який найбільш повно сприяє розвитку художньої творчості у дітей.

Але не вважаючи і не дивлячись на те, що і дослідження науковців, і передова педагогічна практика підтверджують величезний педагогічний потенціал мистецтва дизайну, його на жаль, не достатньо широко використовують у практиці дошкільних навчальних закладів (вивченням проблеми займалися С. І. Тіхеєва, С. А. Фльоріна, В. А. Казакова, Р. Т. Гайказова, Г. Н. Пантелеев, Л. С. Одерій) [5].

На нашу думку сталося так тому, що вихователями і батьками не достатньо чітко визначаються умови, за якими навчання дошкільників елементам дизайну стає засобом та сприяє розвитку художньої творчості дитини дошкільника.

Традиційно, якщо мова йдеться про особливості і зміст процесів виховання і розвитку особистості, у тому числі і дитини-дошкільника, вимоги поділяються на умовні групи: психологічні, соціально педагогічні, естетичні, етичні, правові і окремо – медично-біологічні та гігієнічні.

Ми у своїй роботі, враховуючи і вищеперераховані, зрозуміло умовно, поділили умови розвитку художньої творчості дошкільників засобами мистецтва дизайну, наступним чином:

По-перше, ми виділили за необхіднішу умову – забезпечення дитині змістовного, цікавого,

яскравого життя, багатого на враження, цікаві події, їх прилучення до естетичних і художніх особливостей оточуючого. Організація цікавою змістовного життя дитини в дошкільному закладі і сім'ї, забезпечення його яскравими враженнями, забезпечення емоційно-інтелектуального досвіду, постануть основою для виникнення задумів і будуть являтися матеріалом, необхідним для роботи уяви.

Найважливішою умовою розвитку художньої творчості дітей являється організація ознайомлення дошкільників з мистецтвом дизайну і навчання дітей продуктивній художній діяльності елементам художніх технік дизайну. При цьому, дуже важливою являється робота з батьками вихованців, спрямованої на забезпечення їх активній взаємодії з педагогом та художньої співпраці з дітьми.

Важливою умовою розвитку художньої творчої дітей та, відповідно і навчання елементам дизайну, являється якомога широке і різнопланове ознайомлення дитини з різними видами образотворчого мистецтва, що використовуються у дизайні, привертання уваги дітей та ознайомлення з зразками – мистецтва дизайну різноманітних видів, призначення і напрямків.

По-друге, ми виділили педагогічні, дидактичні, методичні умови керівництва процесом розвитку художньої творчості дитини засобами використання елементів дизайну. Важливою з умов розвитку художньої творчості дитини, та її естетичного виховання – єдина позиція педагогів у розумінні перспектив розвитку дитини та взаємодія між ними. Тут, також, важлива робота з батьками, забезпечення їх активній взаємодії з педагогом.

Необхідною умовою є також урахування індивідуальних особливостей дитини при цілеспрямованому навчанню дітей художній діяльності, спрямованій на навчання елементам дизайну. Оскільки творчість – це завжди вираження індивідуальності.

Важливо врахувати і темперамент, і характер дитини, і особливості протікання у неї психічних процесів, і навіть настрої дитини в день, коли має бути їй запропонована творча робота.

Найважливішою умовою розвитку творчості є комплексне та системне використання вихователями ефективних педагогічних методів і прийомів. Істотна умова розвитку творчої активності дитини відповідна мотивація художнього завдання, щоб надані дорослими творчі завдання були прийняті дитиною. Всі ці умови необхідно створювати в дошкільних закладах і по можливості в сім'ї.

По-третє – при організації навчання елементам дизайну з метою розвитку творчості необхідно виділяти і враховувати психологічний і особливо емоційний аспекти загального і поточного станів дитини дошкільника.

Неодмінною умовою при організації занять з навчання дітей елементам дизайну повинна бути складена атмосфера, що сприяє проявам

творчості. Тобто стимулювання дорослими такого стану дітей, коли вони відчувають себе вільно, комфортно і можуть діяти на свій розсуд, тобто самостійно обирати художні засоби, матеріали, послідовність виконання.

Інша дуже важлива умова – дбайливе ставлення до процесу і результату дитячої діяльності. Тут можна сказати про те, що часом і на превеликий жаль, дорослі проявляють недбале ставлення до продуктів дитячої діяльності, коли дитячі роботи прибираються подалі, викидаються, а якщо вони і виставляються, то ненадовго. Якщо ми знайомимо дітей з мистецтвом дизайну і його сутністю, то ми повинні практично використовувати продукти їх діяльності у дизайні інтер'єру або ландшафту дитячого навчального закладу, або приміщень – квартири де мешкає дитина (оформлення дитячого саду, групової кімнати, ігрових куточків, використання в грі, на заняттях продуктів дитячої творчості, ігрових майданчиків, квартир і т. д.).

Деякі педагоги за для створення відповідного доброго настрою у дошкільників, вважають корисним і ефективним використанням приємних звуків, як вони називають «звуковим дизайном». В ході занять, перед сном, під час прийому їжі, вони пропонують використовувати записи шелесту листя, плескоти води, співу птахів. На думку авторів ідеї ці звуки заспокоюють дітей, створюють особливий затишок і разом з тим несуть пізнавальне та естетичне навантаження.

Ще один яскравий приклад творчості вихователів: Створення «Української хати», або «Казкового замку», або «Хатинки казки» де можуть бути зібрані справжні старовинні речі або інші атрибути. Діти люблять і з задоволенням займаються в них.

У четверте – дуже важливою умовою являється матеріальне забезпечення діяльності дошкільників якомога різноманітними художніми матеріалами. Мова йдеться про надання дошкільникам різноманітних можливостей «на власній практиці» чи «у дослідницькій діяльності» знайомитись з художніми матеріалами та якостями художніх робіт інших людей, як дорослих так і дітей. При правильному впливі дорослих дитина розуміє сенс, суть мистецтва, зображально-виразні засоби і їх відповідне значення. На цій основі вона краще розуміє і власну художню діяльність.

Ще однією з важливих умов художньо-естетичного розвитку творчості дитини являються надання дошкільникам можливості практичного опробування і вивчення якостей різноманітних матеріалів, знайомства з художніми техніками, що виявляються у творчості. Важливою умовою є єдина позиція педагогів у розумінні перспектив розвитку дитини та взаємодія між ними у певному визначеному напрямку.

Процес виховання буде успішним, якщо пильна увага буде приділятися розвитку емоційно-чуттєвої сфери, прищеплення розуміння краси природи, людських взаємин, формування здатність

до відчуття гармонії в духовних і матеріальних явищах. Формуючись на основі суспільно-історичного досвіду, смак завжди є неповторно індивідуальним за формою, поєднує раціональне і чуттєве. Знаючи особливу вразливість, тонку організацію духовного життя дитини, ми маємо оточувати її світлими і радісними переживаннями. Сприймання не може бути естетичним, якщо не існує емоційна забарвленість сприйняття прекрасного. У дитини існує опора на минулі враження, на основі яких вже можливі співставлення, виокремлення, елемент оцінки.

Для художньої творчості дітей характерний пошук, безпосередність і яскравість передачі вражень. Вони люблять експериментувати з художнім і викидними матеріалами, перебудовують свою діяльність залежно від отриманого результату, який можуть самі оцінити і при необхідності знаходять шляхи виправлення недоліків. Це всі можуть дати дитині заняття дизайном.

Наступною необхідною умовою організації вдалого навчання і виховання дітей безумовно є і матеріальне забезпечення образотворчої діяльності дошкільників. Звичайно, різноманітність основних і додаткових матеріалів, вільний доступ до них стимулюють творчу активність дітей.

Одже, можна стверджувати, що необхідною і мабуть основною умовою успішної роботи, спрямованої на навчання елементам дизайну з метою розвитку художньої творчості дітей дошкільного віку, є педагогічна і художньо-естетична освіченість педагогів і дорослих (батьків) які безпосередньо оточують і впливають на дитину.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямку. У процесі використання дошкільниками художніх робіт у техніках мистецтва дизайну формується їх психіка, інтелект, розвиваються нові форми спілкування і виникають нові види зображувальної діяльності, виникають нові можливості для проявів художньої творчості у дітей дошкільного віку.

У дизайні важливі не тільки розвиток задуму, але і планування результату, що сприяє розвитку дитини, інтенсивному розвитку художнього сприйняття і творчих здібностей дітей, підвищенню прагнення до самостійної творчості, формуванню оцінювального ставлення до навколишнього. Діти можуть виконувати загальні роботи в художніх техніках мистецтва дизайну, що як відомо має додатковий педагогічний потенціал. При дотриманні вихователями вище перерахованих умов можуть бути досягнуті дуже хороші результати у естетичному вихованні, зокрема розвитку художньої творчості у дітей дошкільного віку.

Список літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – №7. – С. 4–19.
2. Ветлугина Н. А. Художественное творчество в детском саду / Н.А.Ветлугина. – М.: Просвещение, 1994. – 276 с.
3. Концепція дошкільного виховання в Україні. – К., 1993. – 16 с.
4. Методика навчання образотворчої діяльності та конструювання: посібник для

студентів зі спеціальності «Дошкільне виховання» / Т.С. Комарова, Н.П. Сакуліна, Н.Б. Халезова та ін; Під ред. Т.С. Комарової. – 3-е вид., Дороб. – К., 2013. – 256 с., Іл.

5. Пантелеев Г. М. Дитячий дизайн. / Г. М. Пантелеев. – К., Карапуз-дидактиці, 2014. – 192 с.
6. Швайко Г.С. Дитячий дизайн на заняттях з образотворчої діяльності // Дитина в дитячому саду. – 2004. – № 1. – С. 24–29.

Plotnikov D.Y.

postgraduate student

*Ilya Ulyanov State Pedagogical University (UISPU),
Ulyanovsk, Russia*

ROLE OF ADDITIONAL EDUCATION IN DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FLIGHT PERSONNEL OF CIVIL AVIATION AS A NECESSARY CONDITION OF PROFESSIONAL ACTIVITY.

Плотников Д.Ю.

Аспирант

*ФГБОУ ВО «УлГПУ им.И.Н.Ульянова»,
г. Ульяновск, Российская федерация*

РОЛЬ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РАЗВИТИИ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЛЕТНОГО СОСТАВА ГРАЖДАНСКОЙ АВИАЦИИ КАК НЕОБХОДИМОГО УСЛОВИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.

Summary. The article discusses the problems of developing the communicative competence of civilian flight personnel in the conditions of retraining at the present stage. Provides information on regulatory documents in the system of further education in the country, reveals the concepts of communicative competence, the requirements for the development of communicative competence in the work of civilian flight personnel.

Аннотация. В статье рассматриваются проблемы развития коммуникативной компетентности летного состава гражданской авиации в условиях переподготовки на современном этапе. Даются сведения о нормативных документах в системе дополнительного образования в стране, раскрываются понятия коммуникативной компетентности, требования к развитию коммуникативной компетентности в работе летного состава гражданской авиации.

Key words: *pilot, flight personnel, communications, communicative competence, additional education, retraining.*

Ключевые слова: *пилот, летный состав, коммуникации, коммуникативная компетентность, дополнительное образование, переподготовка.*

Введение. Работа пилота, очень многогранная и сложная, состоит не только в управлении воздушным судном, но и в постоянном общении, коммуникации с различными людьми: членами экипажа, диспетчерами, пассажирами и другими объектами. Во время полета могут возникать различные особые условия, и пилот, владея необходимой компетенцией, должен разрешить все возможные ситуации. **Целью данной статьи является** разграничение понятий компетенция и компетентность пилота, определение понятия коммуникация и коммуникативная компетентность, а также анализ современных возможностей профессиональной переподготовки и развития коммуникативной компетентности для летного состава гражданской авиации.

В современных толковых словарях разных профессиональных направлений имеется не один десяток толкований коммуникации. Например, в

толковом словаре Ожегова коммуникация обозначает «линию связи», «общение» [3], в Большой психологической энциклопедии коммуникация обозначает смысловой аспект социального взаимодействия. Основные функции коммуникационного процесса состоят в достижении социальной общности. [2]

В справочнике технического переводчика под коммуникацией подразумевается «управляемая передача информации между двумя или более лицами или системами, процесс обмена информацией в системе, а также совокупность технических средств». Мы будем опираться на классическое определение Ожегова: коммуникация как линия связи, общение.

Определимся в понятиях компетенция, компетентность, компетентностный подход. В научной и нормативной литературе проблема